

Štampa vsak četrtek in
večja s poštno vred ali
v Mariboru s pošiljanjem
na dom za celo leto 52 din.,
pol leta 16 din., četrt leta
8 din. Izven Jugoslavije
36 din. Naročnina se pošlje
na upravništvu „Sloven-
skega Gospodarja“ v Ma-
riboru, Koroška cesta 5.
Leta se dopošilja do od-
povedi. Naročnina se pla-
čuje v naprej.
Telefon Interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvu je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Roko-
pisni se ne vračajo. Uprav-
ništvu sprejema naročnino,
inzerate in reklamacije.

Cene inseratov po dogo-
voru. Za večkratne oglase
primeren popust. Nezaprta
reklamacije so poštnine
proste.

Čekovni račun poštnega
urada Ljubljana št. 10.605.
Telefon Interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

14 številka.

MARIBOR, dne 3. aprila 1924.

58. letnik.

Pašić-Pribičevićeva vlada.

Ko je v ponedeljek, dne 24. marca, Pašić s celo svojo vlado odstopil, je vse pričakovalo, da bo vendar enkrat konec krivicam, ki se godijo Slovencev in Hrvatov, posebno pa ubogemu ljudstvu. Vse se je nekako oddahnilo. Iz vrst poštenih Srbov, Hrvatov in Slovencev so se zbrali možje ter sklenili, da se mora začeti vladati in gospodariti v državni upravi tako, da bo zopet blagostanje in zadovoljnost prišla med narod. Proč s krivico, proč s korupcijo, so klicali Zveza Jugoslov. kluba, bosanskih muslimanov, Davidovičevih demokratov in hrvatskih poslancev si je pridobila pomoč srbskih zemljoradnikov in poslancev malih skupin (Crnogorcev, socjalistov) ter izdelala veliki načrt, da se onemogoči nadaljevanje krivičnega Pašičevega vladanja ter obenem napravi podlaga za pravično, sporazumno vlado. To zvezo poštenih ljudi, »blok« imenovano, so pozdravili vsi, ki iskreno želijo, da se razmere v naši domovini obrnejo na bolje. Mirno lahko trdimo, da je najmanj štiri petine vsega prebivalstva v državi radostno vsklikalo, ko se je razširila vest, da se bliža konec nesrečnega vladanja Nikole Pašiča.

A mahoma se je položaj spremenil. Znani Svetozar Pribičević je v odločilnem trenutku priskočil Pašiču na pomoč. Zbral je iz demokratskega kluba 15 poslancev, med katerimi pa ni nobenega Srbijanca, ampak samo nekaj Srbov iz Hrvatske in Vojvodine ter taki »Hrvati« kot so Wilder iz Jungbunzlaua, Edo Lukinič, bivši oproda ogrskih ministrov, dr. Grisogono itd.

Na Pribičevićevi strani se držijo tudi zagrizeni demokrati iz Slovenije. Njih voditelja dr. Grega Zerjav in dr. Albert Kramer sta se takoj, ko sta zvedela, da se ruši Pašičeva vlada, pripeljala v Beograd. Najprvo je dr. Zerjav hujškal Pribičevićevce, naj ne pomagajo Hrvatom in Slovencev vreči Pašiča, ker bi to škodovalo demokratom. Ko pa je okoli 23. marca kriza dospela do vrhunca, se je glavni urednik Zerjavovega »Jutra« in »Domovine« pripeljal v Beograd in je silil v Pribičevićeve tovariše, naj uskočijo od Davidovič-Korošičevega bloka. Tudi edini slovenski demokrati poslanec profesor Reisner se je priklonil k Pašić-Pribičevićevi družbi.

Tako so se zbrali okrog Pašiča in Pribičevića vsi protiljudski politiki. To je družba ljudi, katera bo tudi naprej denar ubogih davkoplačevalcev uporabljala za umazane, krivične in osebne namene. Našli so se pravi tovariši iz onega tabora, ki imajo edini in glavni cilj, s pomočjo krivice se vzdržati na vladi, prazniti kase in prepričati vlado poštenih ljudi. Vladati, gospodariti hoče zopet umazanost, korupcija, krivica in sila. To so glavna načela Pašić-Pribičevićeve pisane družbe.

Povdariti pa moramo, da je dobro, ker so se duhovi ločili. Naj gredo Pribičević in slovenski demokrati tje, kamor spadajo: k Pašiču! Čiščenje, ki se je počelo v de-

mokratski stranki, moramo pozdraviti! Kar spada k korupciji, naj gre s Pašičem in Pribičevićem. Policajdemokrati so se oklenili Pašiča, pravi demokrati iz Srbije, ki se že od nekaj borijo proti Pašiču, so pa ostali pod vodstvom poštenega srbskega politika Davidoviča, ki vidi v sporazumu podobno rajnemu Protiču edino zdravo podlago država.

Pri sestavi svoje vlade se je Pašić skliceval na senžermensko mirovno pogodbo, češ, da le-ta smatra prečanske kraje kot osvojene in zasedene od Srbije, ter svojo novo vlado zadostno označil kot izrecno velesrbsko. Pa tudi zahrbtni in nepošten način, kako se je obrazovala, da ne bi mogli prevzeti vlade oni predstavniki srbskega, hrvatskega in slovenskega naroda, ki so za sporazum, dolazuje dovolj jasno, da je ta vlada očitno protihrvatska in protislovenska. Odlična vloga, ki sta jo pri sestavi te vlade igrala znana velespekulanta Rade Pašić in Laza Markovič, pa svedoči o tem, da je ta vlada ustanovljena v svrhu zaščite korupcije.

Demokratski izdajalci iz Slovenije in Hrvatske bi radi zakrili velesrbsko obilježje svoje vlade ter pišejo sedaj, da »morajo demokrati braniti kulturne interese Slovencev in njih gospodarstva.« S tem se torej branijo kulturni interesi Slovencev in njih gospodarstva, da se izroča njihova usoda v roke najljubejšim nasprotnikom slovenskega naroda, ki so nas že nešteto krat označili za po vojni osvojene robove, in da se prodaja Slovenija Velesrbom v nadaljnje še hujše gospodarsko izkoriščenje!

Se bolj nesramno je zatrjevanje demokratskih uskokov, da bo nova vlada »stala v znamenju enakopravnosti.« To so trdili Velesrbi in njihovi prečanski demokrati priganjači ves čas po zedinjenju, toda mi smo v praksi videli, kako si oni enakopravnost zamišljajo. Enakopravnost pomenja zanje politično zatiranje slovenskega in hrvatskega naroda, jezika in kulture; batinaštvo na Hrvatskem, navijanje davčnega vijaka v prečanskih deželah; orjunaško nasilje, uničevanje naše industrije, zadavljenje vsega našega gospodarstva in izstradovanje naših kulturnih ter dobredelnih naprav.

Kratko rečeno, Pribičević in Pašić sta osnovala blok korupcije in nasilja in ker je proti temu »bloku« velika narodna večina ter močni blok poštenih politikov, kujejo vladinovi sedaj nasilne in krivične naklepe. Predstavniki Slovenije pod vodstvom dr. Korošca so po sporazumu s predstavnikoma Besne in poštenih srbskih demokratov pregovorili tudi hrvatske zastopnike do sodelovanja v parlamentu, Pašić in Pribičević pa hočeta sedaj s silo prepričati, da bi Hrvati izvrševali svoje poslanske dolžnosti. Govori se, da 50 hrvatskih poslancev ne bodo potrdili. To je nasilje! Krivica, ki se bo kruto maščevala. Pašičevi radikalni in Pribičevićevi demokrat se hočejo z nasiljem obdržati na vladi. Nadaljevati hočejo krivico. Se več! Ako bi pa vendarle poštene stranke dobile večino, grozijo Pašič-

Pribičevićevi ljudje z vojaško diktaturo. Uporabilo bi v borbi proti bloku, t. j. proti Hrvatom, Slovencev in poštenim Srbom vojaštvo in generalsko vlado, ki bi bila pa seveda orodje v Pašičevih rokah.

Taki so srbski radikalni ter naši demokrati. Ko so videli, da se pričinja rušiti velesrbski centralizem in se bližamo avtonomiji, so še napeli poslednje sile, da se obdržijo na vladi. Borba, katero bijeta z nami sedaj Pašić in Pribičević, je zadnji napor onih, ki so nas vse spravili v nesrečo!

V soboto je stopila nova vlada prvič pred skupščino in prvič so nastopili tudi Radičevi poslanci, 65 po številu. Vsega skupaj je bilo zbranih 239 poslancev in ko se je glasovalo o dnevnem redu, je dobro vidna večina proti vladi vstala, za njo pa obsedela le manjšina. Radikalno predsedstvo skupščine tega glasovanja ni priznalo, klicati je začelo po imenih poslance, ter izpustilo 45 hrvatskih poslancev, ki še nimajo verificiranih ali potrjenih mandatov. To je grda kršitev parlamentarnega načela in poslovnika, ki pravi, da poslanec lahko glasuje, kakor hitro izroči svojo poverilnico. Pri poimenskem glasovanju je dobila vlada 127 glasov, od katerih odpade na radikale 105, na Pribičevića 15, 2 demokratska disidentna, 4 džemijetovci in 1 Velesrb. Od radikalov ni bil navzoč samo 1 poslanec. 4 džemijetskimi glasovom je vlada dala 3 milijone dinarjev, ki jih je Narodna banka že izplačala. Seveda to še ni vse, ker bo pri vsakem glasovanju treba še kaj primakniti. Opozicija je imela v dvorani 156 članov, od katerih so radikalni z nasiljem in gaženjem poslovnika priznali samo 112. To je 23 poslancev Jugoslov. kluba, 29 demokratov, 20 Radičevcev, 17 muslimanov, 11 zemljoradnikov, 8 Nemcev, Drinkovič, Divac in 2 neopredeljena. Od Jugoslov. kluba je manjkal Sudarevič, ki je v bolnišnici, dočim sta poslanca Krajnc, ki je nogo zlomil in Pušenjak, ki si je zastrupil kri, prisostvovala. Ni pa glasovala 10 džemijetovcev. Iz tega glasovanja se vidi, na kako slabih nogah je Pašić-Pribičevićev blok. Pribičević je s svojo pomočjo povzročil, da ima nova vlada še manj glasov, kot prejšnja samoradikalna. Turško-džemijetske glasove si mora sproti drago kupovati in če si kupi še kakoga demokrata, bo vse to pre malo, ko bodo enkrat verificirani vsi hrvatski mandati.

Proti temu se zateka Pašić-Pribičevićev blok korupcije in nasilja k protizakonitosti in ni več dvoma, da hoče Pašičeva vlada s kršenjem ustave in parlamentarnih načel in baš s pomočjo tega brezpravnega položaja prenesti sedanjost diktatorstvo v parlamentu tudi na volitivno dobo, v kateri bi svojo diktaturo še razširila v diktaturo samovolje g. Pašiča in njegovih pomagačev. Z drugimi besedami se pravi to dušiti ljudsko voljo in svobodno državljane ponižati na stopnjo robov. Mar li diktatorska gospoda misli, da bo ljudstvo dandanes tako diktaturo preneslo, mar mislijo merodajni činitelji, da se s tem država

Džungla.

Roman iz afriških pragozdov.

Angleški spisal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

1 PREDGOVOR PREVAJALCEV.

Ob ravniku, tam kjer solnce navpično sije na zemljo, kjer ne poznajo ne snega ne leda ampak le večno zeleno pomlad in večno vroče poletje, tam se razteza džungla, afriški pragozd.

Stotine in stotine kvadratnih kilometrov sega na vse strani, cele evropske kraljevine bi našle v njej prostora. Pa to ni gozd, po katerem bi se človek zložno sprehajal, ki bi po njem vodile poti in ceste. Po tem gozdu gredo poti v višini dvajsetih do tridesetih metrov po mogočnih vejah, ki so debele kakor pri nas debela najdebelejših dreves. Neprodorna goščava, grmičje, mlado drevje, slak in divja trta rastejo po tleh, noben človek bi se ne preril skozi, le težko najde svojo pot živali nizko ob zemlji.

In iz te goščave se dvigajo petdeset do šestdeset metrov visoki orjaki džungle, listnato drevje, našim bukvam in hrastom podobno, velikani, ki merijo v debelost štiri do šest metrov v obsegu in v vejstvu dvajset do trideset metrov v premeru. Veja sega v vejo, gosto se prepletajo, da brez mnovega truda prideš od enega drevesa na drugo. In po deblih in vejah se vije srbot in vinska trta in bršljan ter spleta udobna plezišča za prebivalce džungle.

In vse zeleni in cveti in raste bujno, kakor more zeleneti in cveteti le pod žarkim afriškim solncem. Kamor

pogledaš, povsod žive, pestre barve, orjaški cveti nepoznanega imena mamijo oko, opojni duh leži v zraku.

Hladen polumrak zagrinja notranjščino pragozda, tudi poldnevno solnce malokje prodre skozi gosto listnato streho, le vrhovi dreves se kopljejo v večno jasni solnčni svetlobi. Tla pokriva debela plast listja in vejstva, trhla debela velikana, ki jih je razcepila strela ali izruval vihar ali podrla starost, leže križem in se povečavajo zmedo in zamotanost.

Tu in tam pa je tudi v džungli poskrbljeno za odih. Kdove v kateri davni dobi si je vihar ni vrtnec poiskal pot skozi pragozd, izruval drevesa ter je pometal na vse strani. Druga niso zrastla in nastala je odprta planota, travnik sredi džungle, ki se ga seve nikdar nobena kosa še ni dotaknila.

Pa džungla ni mrtva, vkljub temu, da še ni hodila človeška noga po njej. Mirijade in mirijade drobnih bitij žive v njej in od nje. Ptici se spreletavajo po vejah, ki se njihovo perje blišči v solncu kakor zlato in smaragd in rubin, silne strupene kače se plazijo po goščavi, levi in leopardi in druge roparice so tu doma in slon, ki si s svojim silnim telesom ulomi in utere pot skozi zapleteno džunglo. In tukaj je tudi doma gorila, orjaška človeku podobna opica.

Ze pred mnogimi stoletji so lovci in popotniki prinesli iz Afrike novice, da živi tam v temnih pragozdih »divji človek«, strašno močen in velik, ki da pa ne zna govoriti in le neke čudne lajajoče, hreščeče in grgrajoče glasove od sebe daje.

Dolgo se ni nič gotovega vedelo o tem bitju, šele leta 1847 je zasledil misijonar Savage v zapadni Afriki veliko opico človeške postave, ki so jo domačini imenovali gorilo.

Gorila je med vsemi opicami najvišja in najmočnejša.¹ Skoraj šest čevljev meri (dobra dva metra), silno širok je v plečih, dolge roke ima, debele so kakor roka stegno in mu segajo skoro do kolen. Prsti na rokah so razviti kakor pri človeku. Noge so kratke in nimajo meč. Repa nima. Lice je široko in golo, tudi dlani so gole. Ves je črno kosmat.

Gorila je neomejen gospodar v svojem gozdu. Živi v rodovih in družbah. Vsako družbo vodi najstarejši in najmočnejši samec, kateremu se mora vse na slepo pokoriti. Njegovo oko vse vidi, njegovo bistro uho vse sliši, noč in dan skrbi za varnost svoje družbe, ki med tem brezskrbno skače in bure uganja. Kot glavni družine razsoja prepire in navadno oba prepirajoča se lastnoročno oklofuta. Vsak upor, vsako nepokorščino ostro kaznuje, če se kdo ustavlja, ga pretere in premikasti.

Podoben je človeku, vendar ta podobnost ni tolika, kakor se navadno misli. Najbolj podoben mu je še v glavo, posebno v mladosti, ker ima golo lice in ušesa človeškemu slična. Pa čelo je nizko in nazaj potlačeno, nos je širok, ploščnat. Roke ima pravzaprav štiri, ker ima na vseh udih gibčne prste in ker more na vseh sklepati palce z vsakim prstom ter tudi z zadnjimi udi, z »nogami«, grabiti in držati. Po koncu pa le s težavo hodi, ker nima podplato in ne pete, tudi meč nima. Gorila je le odurna, divja spaka lepega človeškega telesa.

Kakor vse opice je tudi gorila zvedav in radoveden, pretkan, nevoščljiv, pa tudi potuhnen in maščevalen. Strast in jeza mu hipoma vzkipita in takrat divja in besni in je nevaren celo lastnim tovarišem.

¹ Kar tu sledi, je posneto po Erjavčevi knjigi »Domače in tuje živali v podobah«, Družba sv. Mohorja, l. 1869. —

in njen ustroj utrjuje? Svobodno ljudstvo si bo izbralo svobodno svoje zastopnike in ne bo klonilo tilnika pred nasilstvom!

Mi verujemo, da je tudi srbski narod tako zdrav in nepokvarjen, da ne bo trpel korupcionistov, ki milijonske svote državnega denarja izmetavajo za podkupovanje, da bi mogli ljudstvo in državo izmозgavati še nadalje v svoje osebne in strankarske koristi. Tudi za Slovenijo napovedujejo plačanci »vlade korupcije in nasilja« nasilne čine. Te lahko v kratki dobi svojega paševanja izvršijo nad ubogim uradništvom, ki ga vlečejo za nos, toda svobodno ljudstvo se ne bo dalo vezati in tlačiti od diktature in bo v zavesti svoje ljudske moči pri volitvah pometlo s svojatjo, ki se drži s sedanjimi diktatorji in z vsemi, ki se dajo od njih podkupovati, da si napolnijo žepe z ljudskim denarjem.

To se bo zgodilo, ker se mora, v blagor države in vsega njenega prebivalstva, v svrhu reda in poštenosti, ki je danes v državi ni. Brez teh pa nobena država ne more obstati in kder zida svojo moč in bodočnost na diktaturi po svetovni vojni, ta koplje grob samemu sebi, svoji strani, svoji politiki in je največji nasprotnik naroda in države.

Škodljivci gozdnega drevja.

Enako kakor na polju in drugih kulturah se moramo boriti proti različnim škodljivcem in škodljivim vplivom tudi v gozdu. Škode v gozdih morejo povzročiti podnebni vplivi in ujme, škodljive rastline in bolezni, živalski škodljivci in naposled človek sam.

Škodljivi podnebni vplivi.

Škodljivi podnebni vplivi nastanejo vsled mraza, slane, snega in ledu, vročine, vode, vetrov ali viharjev in požarov. Mraz pokonča nežno brstje, listje in mlada drevesca, poškode tu in tam tudi staro drevje s pozebo ter mlad naraščaj s tem, da ga privzdigne od tal. Proti mrazu zelo občutljiv je pravi kostanj, bukev, hrast in jelka, manj občutljiva je smreka in mecesen, najodpornější pa je gaber, bor, brest in jelša. Mraz nastopa najhuje v zaprtih, vlažnih in južnih legah, katere se po hudem mrazu hitro segrejejo. Mrzli zrak je težji kakor topli ter se poleže v dolinah in iztira iz njih lažji gorki zrak. V takšnih krajih je saditi manj občutljivo drevje, kakor smreko, bor, gaber itd.

Slana, združena z ledom in snegom, napravi včasih v gozdu veliko škodo, če južni sneg pade v velikih množinah na vejevje. Če takšen sneg vsled mraza zaledeni, obteži veje, katere se polomijo pod težo. Temu je zlasti podvrženo iglasto drevje in bukev od listnatga. Edin pripomoček proti temu je, da drevje rano razredčimo in upognjeno drevje zravnamo.

Ponekod delajo ogromno škodo plazovi. V strmih, hribovitih legah podirajo plazovi drevje ter odnesejo dostikrat cele odrasle gozdove v jarke, kjer se nakopiči polomljen les, pomešan s prstjo in kamenjem v cele grmade. Škoda je tem občutnejša, ako so se plazovi začeli ponavljati na enem in istem mestu, kar se prav rado dogaja. Takšna mesta je treba pogozditi z drevjem, kojega korenine segajo globoko v zemljo. Plazovi se zabranjujejo s tem, da pomlajujemo prebiralno. Pri sečnjah je puščati visoke panje ali šture. Tesno spojeni nizki gozdi zadržujejo plazove.

Vročina škoduje gozdnemu drevju, posebno mlajšemu, ker izsušuje vlago iz zemlje in preprečuje s tem kaljenje semena. V mladosti najbolj občutljivo je drevje s plitvimi koreninami, kakor bukev, gaber, smreka in jelka.

Star gorila je siten čemernež, divjak in okrutnež, pa tudi okoren in len. Rad sameva in se izogne družbi.

V mladosti pa je ročen in skočen, nemiren in živahen. Vsak čas mu pride druga misel, z drevesa skoči na zemljo, spleza kakor veverica spet nazaj na drevo, utrga cvet ali sadež, ga poskusi, vrže proč, seže po drugem, si ga dene v usta, se spusti več metrov globoko na spodnjo vejo, zleze ghibno na kraj, se zaziblje in zavilhti na drugo vejo, preišče ptičje gnezdo, malo posedi, se pomakne k tovarišu, mu začne po kožuho iskati uši, hipoma nastane velik vrišč, nekje na bližnjem drevesu se lasajo in uhajo, vsi hiti tja, glavlar jezno priskače, pograbi tega, pretrse onega in spet je mir v družini.

Živi od sadja, cvetov, listja in žuželk, od ptičjih jaje in mladih ptičev. Meso je le malokedaj.

Eno lepo lastnost ima, ki je po njej posebno podobna človeku. To je njegova neizmerna ljubezen do mladičev.

Samica ima navadno le enega mladiča, ki se koj oklene matere, s sprednjima rokama okoli vratu, z zadnjima pa okoli lakotnic, in tako ga nosi mati seboj. Kadar mirno sedi, ga vzame v naročje, ga liže in snaži, boža in poljublja, gleda dopadljivo, ziblje na rokah in k sebi pritiska. Ko malo odraste, mu da igrati z drugimi mladiči, pa tudi tedaj pazi nanj s skrbnim očesom. Ako se le pokaže sum kake nevarnosti, koj ga pokliče k sebi in zbeži z njim v varen kraj.

Rada ima svojega mladiča, vendar ga tudi v strah vzame in celo našeška ga, ako je nepokoren in se ne vede po njeni volji. Če nima lastnega zaroda, a' če ji mladič pogine, ukrade tuje dete. Zgodilo se je baje celo, da je v bližnji naselbini ukradla človeškega otroka

V takih suhih solčnih legah sadimo zagadelj močne sadike, ki se globoko vkoreninijo in gozde pomlajujemo tam prebiralno, da raste mlad naraščaj pod senco in zavetjem starega drevja.

Voda povzroča škodo tam, kjer zastaja ali pa odnaša vrhajo rodovitno plast zemlje. Gosto poraščeni gozdi in mah zadržuje podnebno vodo, ki na ta način pronica v spodnje plasti zemlje in se porazgubi.

Veter škoduje s tem, da odnaša steljo, izsušuje zemljo. Takšna mesta je treba gosto podsaditi ter jih pozneje prebiralno pomlajevati. Viharji delajo ogromno škodo na drevju, ki je redko in ima plitve korenine. Najbolj škoduje viharji iglastemu drevju, osobito smreki. Najboljšo varstvo proti tem so mešani gozdi, kjer globoko vkoreninjeno drevje varuje drevesa s plitvimi koreninami.

Požare zanetijo ponajvečkrat zlobni ljudje, a večkrat nastanejo požari tudi po nesreči. Koliko škode more napraviti požar v gozdu, si pač lahko vsakdo predstavlja. Zato je treba največje previdnosti pri kurjenju v gozdu.

Škodljive rastline in bolezni

so razširjene v gozdih prav tako, kakor na poljih.

Zelo nadležna plevelna rastlina v naših gozdih je brinja, ki se naseli povsod tam, kjer se gozdi izsekajo in opusti zopetna pogozditev. Obsenčevanja brinja ne prenese; zato je pogozditev najboljši pripomoček proti razširjanju tega grmovja.

Vresje se pokaže tam, kjer se je vsled zanemarjenja in neizmerne izkoriščanja oslabilih gozdnih tal gozd opustil. Najrajši raste na suhih, peščenih in revnih tleh. Vresje preprečuje, da z drevja odpadlo seme ne more do zemlje in vsled tega ne more tudi vskaliti. K večjemu raste med vresjem kakšen bor ali breza, drugače pa raznovrsten gozdni plevel. Vresje uporabljajo za steljo, ki je bore malo vredna in daje slab gnoj. Plevela se iznebimo na ta način, da ga najprej izkopamo in potem prostor pogozdimo s črnim borom, ki v takšni zemlji še najbolje uspeva. V senci vresje kmalu izgine.

Bela omela se zajeda sicer najraje v vejevje sadnega drevja, vkorenini se pa tudi na jelkah in hrastih. Veja z omelo se mora odžagati ali vsaj globoko izrezati in vse izrezovine sežgati.

Gozdnemu drevju škodujejo tudi razne glive in plesni, ki povzročajo na njem gnilobo in bolezni. Razširjanje gliv pospešujejo težka, mrzla tla. Bolehno in gnilobi podvrženo drevje je izsekati ter ga nadomestiti z drugim, odpornejšim.

Izmed živalskih škodljivcev

imamo različne gozdne prebivalce, ki škodujejo drevju bodisi z objedanjem lubja in listje, ali pa z glodanjem korenin in pobiranjem semena.

Srna škoduje s tem, da objeda po zimi brstje in po grize v mladih nasadih vršičke. Enako škoduje tudi jelen. Zajec se v hudi stiski tudi loti brstja in lubja. Veverica in polh pobirata drevesni sad in objedata brstje in lubje. Miši se žive od semena in korenin. K sreči pa imajo mnogo smirnih sovražnikov, ki jih pridno zalezujejo, kakor dihurji, podlasice, kune, ježi, jazbeci in lisice, od ptičev pa sploh vse ptice-roparice. Od pernatih živali najbolj škodljiva je divja kuretina in sicer divji petelin, rušavec in gozdni jereb, ki žive po zimi od brstja mladega drevja, golob in šoja se pa hranita od drevesnega semena.

Od živalskih škodljivcev gozdom najbolj nevarni so razni mrčesi (hrošči in metulji), ki se prikažejo včasih v ogromnih množinah in uničijo cele gozdne komplekse. Najnavadnejši je rujavi hrošč. Njegova ličinka ali

in si ga odnesla seboj v pragozd, v zameno za izgubljenega mladiča.

Pa najsi so vse te podobnosti še tako velike, nepremostljiv prepad zija med opico-gorilo in med človekom, — manjka ji razuma.

Moderna veda se trudi in nas hoče prepričati, da je človek potomec živali, posebič potomec visoko razvitih človeku podobnih opic, ter kot dokaz za to navaja podobnosti med človeškim in opičjim telesom. Pa kaj jim pomaga vsa podobnost, ko pa niti najbolj razviti gorila še nikdar ni pokazal sledov razuma in proste volje. Vse dela le po nagonu, človeka sicer posnema, pa po lastnem razmišljanju se ničesar ne nauči. Tudi govoriti ne zna. Njegovi lajajoči grgrajoči glasovi sicer izražajo veselje in strah, kličejo, vabijo, svarijo, pa pojmov ali celo stavkov še noben gorila ni povedal.

Razum je dar božji in Bog ga je dal le človeku. Človek je otrok božji, ne pa potomec živali. —

Od nekaj so ljudje radi opazovali živali. Zgodbe iz živalskega življenja so zelo priljubljene. Kdo ne pozna na primer »Lisice zvitorpke« in različnih živalskih basni?

Na čisto nov, duhovit in izredno zanimiv način pa nam opisuje živalsko življenje in obenem z njim vobče življenje v pragozdih osrednje Afrike roman, ki ga danes podajemo našim bralcem. Pa knjiga nima samo namena, da bi opisovala živalsko življenje. Pokazati nam hoče tudi, da je trditev »človek je potomec opice« neresnična in lažnjiva, da je tak postanek človeka nemogoč.

Pisatelj nas pelje v afriško džunglo, od mladih nog živimo skupaj z živalmi pragozda, pohajamo na lov, delimo z njimi veselje in žalost, da, celo pogovarjamo

ogrc izpodjeda korenine skoro vseh gozdnih dreves, najraje pa smrek in hrastov. Nevaren je zlasti mlademu drevju. Kot hrošč objeda listja starega drevja, pred vsem hrasta. Najuspešnejše ga pokončujemo s pobiranjem v fuščevem letu in uničevanjem ogrcev pri obdelovanju zemlje.

Med najnevarnejše gozdne škodljivce pa spada brezdomno smrekov lubadar ali ščit ar. Imamo več vrst lubadarjev. So ponajveč temnorjavni, eno tretjino sta dolgi, valjasti hrošči, katerih ličinke grizejo lubje vsega iglastega drevja in tudi nekaterih listovcev. Preobrazujejo se kot rujavi hrošč, namreč iz jajčec ličinke, iz teh bube in končno popolni hrošči. Razlika je ta, da se pri lubetlarih vsa preobrazba izvrši navadno v dveh do treh mesecih ter se tekom enega poletja večkrat ponavlja, med tem ko pri rujavem hrošču traja tri leta.

Lubadarji roje meseca aprila ali maja, se zavrtajo v lubje, kjer prično grizti najprej sami, pozneje pa kot ličinke, ki se razvijajo iz jajčec. Te ličinke so raznih oblik, po katerih se razločujejo vrste lubadarjev. Ličinke se pred jesenjo kot hrošči enkrat rojijo ali pa prezimijo pod storih ali pod mahom v zemlji.

Napadeno drevje po ščit arju spoznamo najprej porjavimi moki, ki je obvisela na razpokah debela in po lubju, ki je navrtano z malimi okroglimi luknjicami. Ako so lubadarji znotraj, se cedi smola iz njega, kmalu pa začne rujaveti tudi iglice in drevo se posuši. Lubadarji se naselijo najraje na bolehavem drevju. Zatorej je takšno drevje posekati in spraviti iz gozda, predno hrošči roje. Vse v zimi posekano iglasto drevje se mora pred pomladjo spraviti iz gozda. Šture je iz zemlje izkopati in z lubjem vred takoj sežgati. Bolehna drevesa se pa tudi lahko pod pametnim nadzorstvom pustijo ležati v gozdu, da se naseli vanje hrošč, ki se potem, ko se je njegova zalega razvila z lubjem in vejevjem vred sežge. S tem dosežemo, da lubadarji drugega zdravega drevja ne napadejo. Skrben gozdar bo iz lastnega nagiba storil vse, da se zavaruje pred tem škodljivcem.

Smrekovim in borovim gozdom skrajno nevaren škodljivec je smrekov prelec. Je bel ali sivkast, po srednjih perutnicah črno progast in z razprtimi perutnicami 4—6 cm širok metulj, ki leta meseca julija v nočnem času, po dnevu pa sedi strešasto po životu stisnjenimi perutkami na deblih smrekovih ali borovih gozdov. V tem času izleže samica med razpoke ali mah na lubju dreves jajčeca, iz kojih se šele meseca aprila ali maja prihodnjega leta izvale gosenice, ki zlezejo na veje, kjer začno objedati iglice. V juniju so gosenice dorastle ter se v razpokah lubja ali med vejami zabubijo v temne, z nitkami pritrjene mešičke, iz kojih se izvale kake tri tedne pozneje metulji.

Napadom od smrekovega preleca, ko je drevje že obnemoglo, se radi pridružijo lubadarji, ki potem v skupni slogi s prelci drevo docela uničijo. Najučinkovitejše sredstvo proti temu škodljivcu je polaganje lepljivih obročkov na debela. Deblo se visoko pod vrhom na 4 cm široko pomaže z lepljivim mazilom, na katerem obtičijo gosenice, ki hočejo na veje. Obročke pritrđimo na gladkih mestih spomladi na debela, predno so se izglele gosenice.

Na sličan način kot ogrci izpodjeda korenine mali ali veliki borov rilčkar, ki bolj poredko nastopa v večjem številu. To je majhni rujavi hrošč z dolgim rilčkom. Zatiramo ga tako ko lubadarja.

Smrekove grizlice delajo včasih meseca aprila ali maja škodo v vrhovih smrek z objedanjem iglic. So zelene majhne gosenice, ki se čestokrat tako razmnože, da vrhe smrek do golega objedo. Smrekovi grizlici

se z njimi, kolikor nam seve dovoljuje skromni besednjak živalskih vzkljkov in krikov, — in vendar, pod enakimi priljkami, kako različno se razvijata žival in človek! Gorila ostane vkljub svojim orjaškim močema vedno le žival, se ničesar ne nauči, in kako daleč ga nadkriljuje mladi fantič Tarzan pri vsem svojem slabotnem telesu! Božja iskra razuma ga uči in vodi in pripelje spet nazaj v človeško družbo, iz katere ga je tako kruto iztrgala usoda.

Tak je namen knjige, ako jo prav razumemo.

Pa dajmo končno pisatelju priti do besede —!

Čenjeni braveci naj oprostijo dolgi predgovor! Zdel se nam je potreben, da bodo lažje umeli zgodbo, ki se vrši v daljnih, nepoznatih krajih in v nenavadnih okoliščinah.

PRVI DEL.

Neverjetno, da, nemogoče se vam bo zdelo, kar vam bom pripovedoval.

Tudi meni se je zdela zgodba neverjetna, že ko sem jo prvi večer poslušal.

Pripovedoval mi jo je mož, ki je sicer vsega spoštovanja vreden, pošten da malo takih in ki nima navade, da bi koga potegnili. Prišel sem k njemu na obisk in povabil me je v svojo dobro založeno klet.

Ze kar izpočetka sem se njegovemu pripovedovanju neverno smehljal in muzal ter precej nedvoumno namigaval, — pozno zvečer je že bilo in mož je bil zelo gostoljuben — da je »letušji« izredno dober in močen. Moje namigovanje ga je ujezilo in koj drugi dan je izkopal iz starih zaprašanih papirjev pismene dokaze za svoje pripovedovanje, — oguljen, črviv rokopis in uradna poročila angleškega kolonialnega urada.

(Dalje prihodnjit).